

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Väliraportissa on kuvattu digiloikkaa eri sektoreilla varsin hyvin ja laajasti. Jossain määrin kuitenkin raportissa voitaisiin kuvata laajemmin digitalisaation aiheuttamia haasteita teollisuudessa ja elinkeinoelämässä. Digitalisaatio vaatii aivan uudenlaista ajattelutapaa valmistuksesta ja siitä, miten arvoa ja uusia ratkaisuja luodaan. Automaatioasteen nostaminen ja robotiikan entistä laajempi soveltaminen tuotannossa on esimerkiksi valmistavan teollisuuden pk-yrityksissä välttämätöntä. Tarvitaan lisää osaamista ja tutkimusta ja kehittämistä sellaisista digitalisaatioon ja teollisuus 4.0:aan läheisesti liittyvistä teknologioista ja kehittämiskohteista kuten robotiikka, esineiden internet, 3D-tulostus sekä arvoketjun eri järjestelmien ja koneiden digitaalinen yhdistäminen.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistatteko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

-

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleishuomio: Työryhmän ehdotukset ovat tärkeitä ja ajankohtaisia digitaalisuuden edistämiseksi.

Seuraavassa on lyhyet kommentit työryhmän ehdotuksiin.

1. Paikka- ja aikariippumattomuuden vakiinnuttaminen lainsäädäntöä (ml. työlainsäädäntö) ja ohjeistusta päivittämällä sekä kehittämällä henkilöstön osaamista, työoloja ja johtamista. Julkisen sektorin etätöön ja joustotyön toimintamalleja yhtenäistetään pysyväksi toimintamalliksi pysyvän työpaikkatyöskentelyn rinnalle.

Digiloikka edellyttää henkilöstön osaamisen, työolojen ja johtamisen kehittämistä ja niitä edistäviä hyviä malleja. Työn luonne edellyttää tarvittaessa erilaisia toimintatapoja. Lainsäädäntö edistäisi henkilöstön yhdenvertaisuutta, koska etätöön käytännöt ja suositukset saattavat vaihdella eri työnantajittain.

2. Selvitetään ja tehdään tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla mahdollistetaan etäopetus sekä määritellään etäopetus ja sen tavoitteet sekä vaikutukset oppilaan oikeuksiin ja opetuksen järjestäjän velvollisuuksiin. (OKM)

Käytännöt vaihtelevat jopa kunnan sisällä eri kouluissa, joten on tärkeää mahdollistaa laadukkaan opetuksen yhdenvertainen saatavuus.

12. Edistetään etäpalveluja sosiaali- ja terveyssektorilla yhteentoimivuutta rakentamalla palveluja ja palvelualustoja sekä kehittämällä digitaaliseen toimintaympäristöön soveltuvia toimintamalleja. Varmistetaan lainsäädännöllä edellytykset tukea ja mahdollistaa tiedonhallinta ja joustavat palvelumallit. (STM)

On tärkeää ottaa mukaan myös sote-järjestöt, kun kehitetään digitaalisia palveluja osana palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja.

13. Kiihdytetään teollisuuden tuottavuutta ja uusia liiketoimintamalleja käynnistämällä Tekoäly 4.0 - ohjelma. Varmistetaan, että ohjelmassa syntyneet teknologian käyttöönottoa edistävät toimintamallit ovat siirrettävissä myös muiden toimialojen käyttöön. (TEM, muut ministeriöt, sidosryhmät)

Tämä tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava.

14. Kohdennetaan julkisia TKI-panostuksia ja kehitetään kannustimia ja matalan kynnyksen TKI-palveluita (innovaatioseteli) erityisesti yrityksille digitaalisen teknologiaan perustuvia ratkaisuja edistäviin TKI-investointeihin. Toteutetaan julkisrahoitteisten yrityspalveluiden kehittämisohjelma, jolla vahvistetaan niiden kykyä tukea yrityksiä uuden teknologian tarvekartoituksessa, hankinnassa ja käyttöönotossa. Edistetään mm. koronaviruspandemian seurantaan ja hallintaan kehitettyjen teknologia- ja sovelluskehityksen vientimahdollisuuksia. (TEM, VM, Business Finland)

Tämä ja muut työryhmän tavoitteet, jotka edistävät yritysten kilpailukykyä ja digitaalisuutta, ovat erittäin tärkeitä ja kannatettavia.

15. Perustetaan Suomeen EU:n Digitaalinen Eurooppa -ohjelman mahdollistama digitaalinen innovaatiokeskittymä ja organisoidaan se yrityslähtöisesti sekä EU-mallin mukainen digiosaamisen yhteenliittymä; National Coalitions for Digital Skills and Jobs. (TEM, OKM)

Tämä tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava.

DIGIOSALLISUUS – Osaaminen ja yhdenvertaisuus

Tämä osio on tärkeä digitaalisten palveluiden käytön vahvistamisen ja digitaitojen merkityksen kannalta. Osiossa on huomioitu kattavasti muun muassa opetuksen, elinkeinoelämän ja työhyvinvoinnin kannalta digitaalisten mahdollisuuksien käytön ja kehittämisen tarpeet. Digitaitoja

tarvitsevat kaikenikäiset kansalaiset elämän eri tilanteissa ja siksi sähköisiä palveluita kehitettäessä on tärkeää varmistaa niiden käytön sujuvuus eri ryhmien kohdalla. Tämä tukee itsenäistä asiointia ja vähentää myös digituen tarvetta.

17. Kasvatetaan digitaalisesti suuntautuneiden pk-yritysten määrää käynnistämällä kansallinen yrityskentän digitaalisen uudistumisen ohjelma. Ohjelman tavoitteena on lisätä etätyö- ja muiden digitaalisten perusratkaisujen, kuten verkkokauppa-alustojen, käyttöönottoa pk-yrityksissä. (TEM, LVM, muut keskeiset ministeriöt, sidosryhmät)

Tämä tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava. Etenkin ruokakaupan osalta (Kesko, Prisma) verkkokauppa on koronapandemian aikana lisääntynyt huomattavasti, ja on tärkeää, että myös pienet yksityisyrittäjät saavat tukea toimintoihinsa. Ilman digitalisuutta kivijalkakaupan tulevaisuus on uhattuna.

18. Luodaan yrittäjille ja elinkeinonharjoittajille digituen toimintamallia hyödyntäen alueelliset digitukiverkostot, joiden kautta he saavat perustason tukea digitaalisten välineiden ja ohjelmistojen käyttöön sekä tuetaan järjestöjä kansalaisten digitaalisten valmiuksien kasvattamiseksi osana VM:n käynnistämää digitalisaation edistämishjelmaa. (TEM, VM, DVV, STM/OKM/STEA, sidosryhmät)

Tämä tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava.

19. Selvitetään mahdollisuudet tukea lasten varhaiskasvatusta ja oppimista sekä perusopetuksen ja toisen asteen oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua etäopetukseen ja -opiskeluun tukemalla laitehankintoja. Selvitetään yliopistoille rahoitusta laadukkaan tarjonnan lisäämiseen ja kehittämiseen. (OKM, OPH, VM, kunnat).

Lasten, nuorten ja opetuksen yhdenvertaisuuden kannalta tämä on tärkeä tavoite ja tukee osallisuutta riippumatta taloudellisesta tilanteesta tai maantieteellisestä sijainnista.

20. Vahvistetaan digitaalisen etäopetuksen tarjontaa kaikilla koulutusasteilla. Mahdollistetaan etäoppimisen muotoja osana läsnäoppimista esim. oppilaille, jonka on väliaikaisesti hankala osallistua koulutunnille fyysisesti. Kootaan toisen asteen digitaalinen opetustarjonta ja sitä tukeva materiaali avoimesti saataville yhteen paikkaan sekä tuotetaan koordinoitusti lisää digitaalista tarjontaa ja materiaalia (opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteiden mukaisiin osiin). (OKM, OPH)

On tärkeää, että valtion toimin edistetään yhdenvertaista oikeutta laadukkaaseen etäopetukseen. Tässä on tärkeää varmistaa opetushenkilöstön riittävä digiosaaminen, etteivät oppilaat/opiskelijat sen riittämättömyyden vuoksi joudu eriarvoiseen asemaan.

21. Huolehditaan digitaalisten palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Lisätään puheentunnistuksen käyttöä palveluissa erityisryhmille. (STM, OM)

Tämä tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava, koska joidenkin viranomaisten sivustot ja palvelut ovat valitettavasti yhä haasteellisia jopa sähköiseen asiointiinkin tottuneille. Haluamme kiinnittää huomion myös siihen, että viranomaisten on pystyttävä tuottamaan laadukkaita ruotsinkielisiä palveluja. Toisaalta Suomi on kulttuurisesti moninainen maa, ja palveluja on saatava myös muilla kuin kansalliskielillä.

25. Luodaan edellytykset julkisten palvelujen sähköiseen saatavuuteen, sähköiseen asiointiin ja sähköiseen allekirjoittamiseen ja sähköiseen valtuuttamiseen poistamalla lainsäädäntöesteitä sekä turvaamalla sähköinen tunnistautumisen kaikille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Lisätään mahdollisuuksia perheiden alaikäisten ja toisen puolesta valtuutuksiin perustuvaan asiointiin.

Edellytyksenä sähköisen asioinnin sujuvuuteen ovat riittävät digitaidot tai -tuki. Siksi julkisten palveluiden kohdalla on panostettava riittävästi resursseja sähköisen asioinnin tukeen.

28. Edistetään julkisten rekisterien yhteentoimivuutta ja tiedon liikkumista rekisterien välillä tukemaan yhden luukun periaatetta mm. hankintamenettelyn ja tilaajavastuun tarpeisiin. (OM, VM, ORK)

Tämä tavoite on erittäin tärkeä ja kannatettava. Jos suinkin esimerkiksi yksityisyyden suoja ei estä, tulisi eri hallinnonalojen rekisteritietoja pystyä käyttämään eri alojen viranomaistoiminnassa. Toisaalta viranomaisten tulee määrätietoisesti hyödyntää niitä rekisteritietoja, joita on olemassa, mikäli tähän ei ole lainsäädännöllistä estettä (Esimerkiksi Maahanmuuttovirasto voi hyödyntää ulkomaalaisten opiskelijoiden lupahakemuksia käsiteltäessä korkeakoulujen valtakunnallista tietovarantoa VIRTA-opintotietopalvelua ja Koski -tietovarantoa.)

35. Tiedolla johtamisen parantamiseksi tulee edelleen edistää tiedon saatavuutta ja ajantasaisuutta sekä edistää uusien analytiikkatekniikoiden kuten koneoppimisen (tekoälyn) käyttöönottoa. Tutkimustiedon saatavuutta ja digitaalisen hyödyntämisen mahdollisuuksia tulee parantaa mm. parantamalla tiedon semanttista yhteentoimivuutta sekä lisäämällä datan eheyttä ja tietoturva. (VM, LVM, TEM, STM muut)

Tiedon saatavuuden lisäksi on tarpeen edistää tiedon käyttämistä, koska se on useasti vielä puutteellista.

Nori Irina
Österbottens förbund - Pohjanmaan liitto